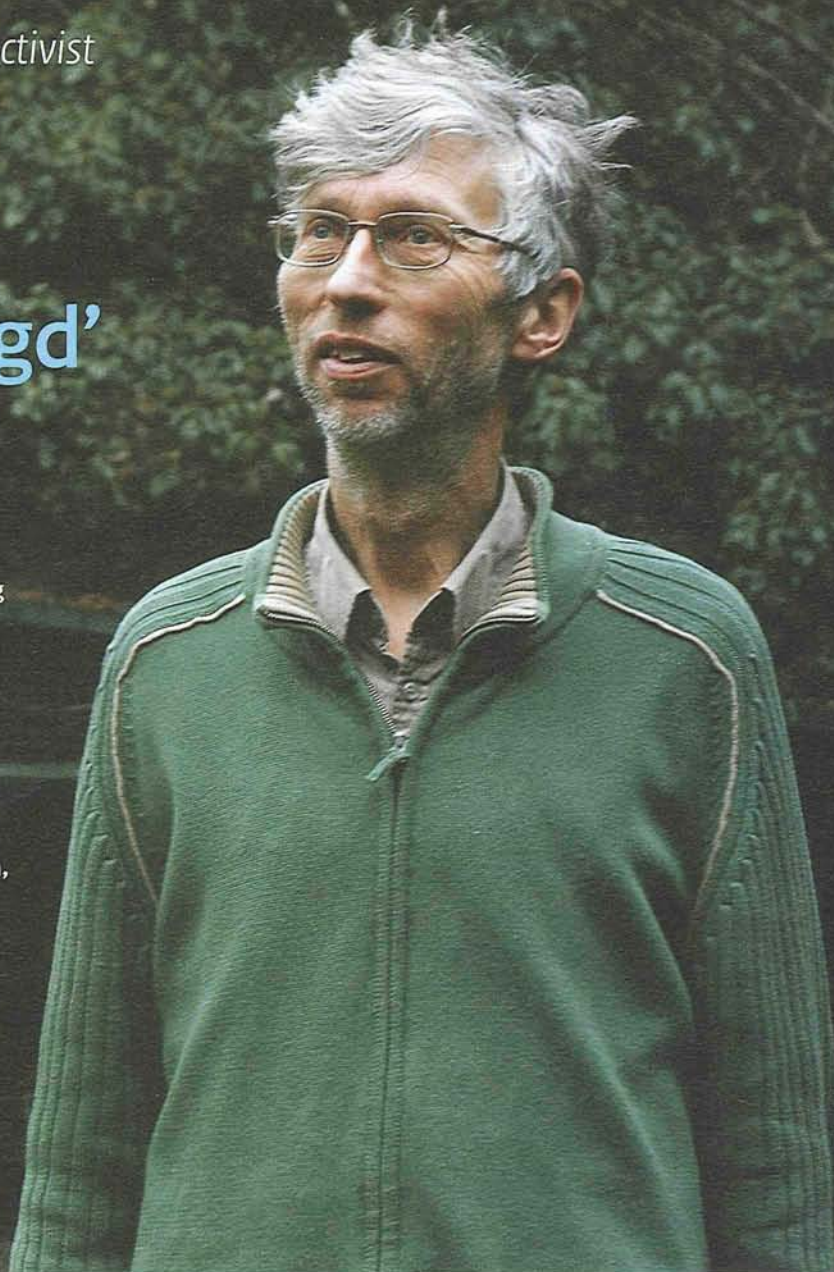

Milieuadviseur en milieuactivist

'Er wordt maar wat raak gedoogd'

Johan Vollenbroek tikt bij voortduring gemeenten en provincies op de vingers als deze naar zijn smaak slechte vergunningen afgeven of onterecht niet handhaven bij grote bedrijven. Het heeft hem tot vaste klant bij de Raad van State gemaakt. „Als ik in Groesbeek zie dat ze een enorme kippenhal bij het bos bouwen, dan zeg ik: wat kunnen we doen om dat te voorkomen?”

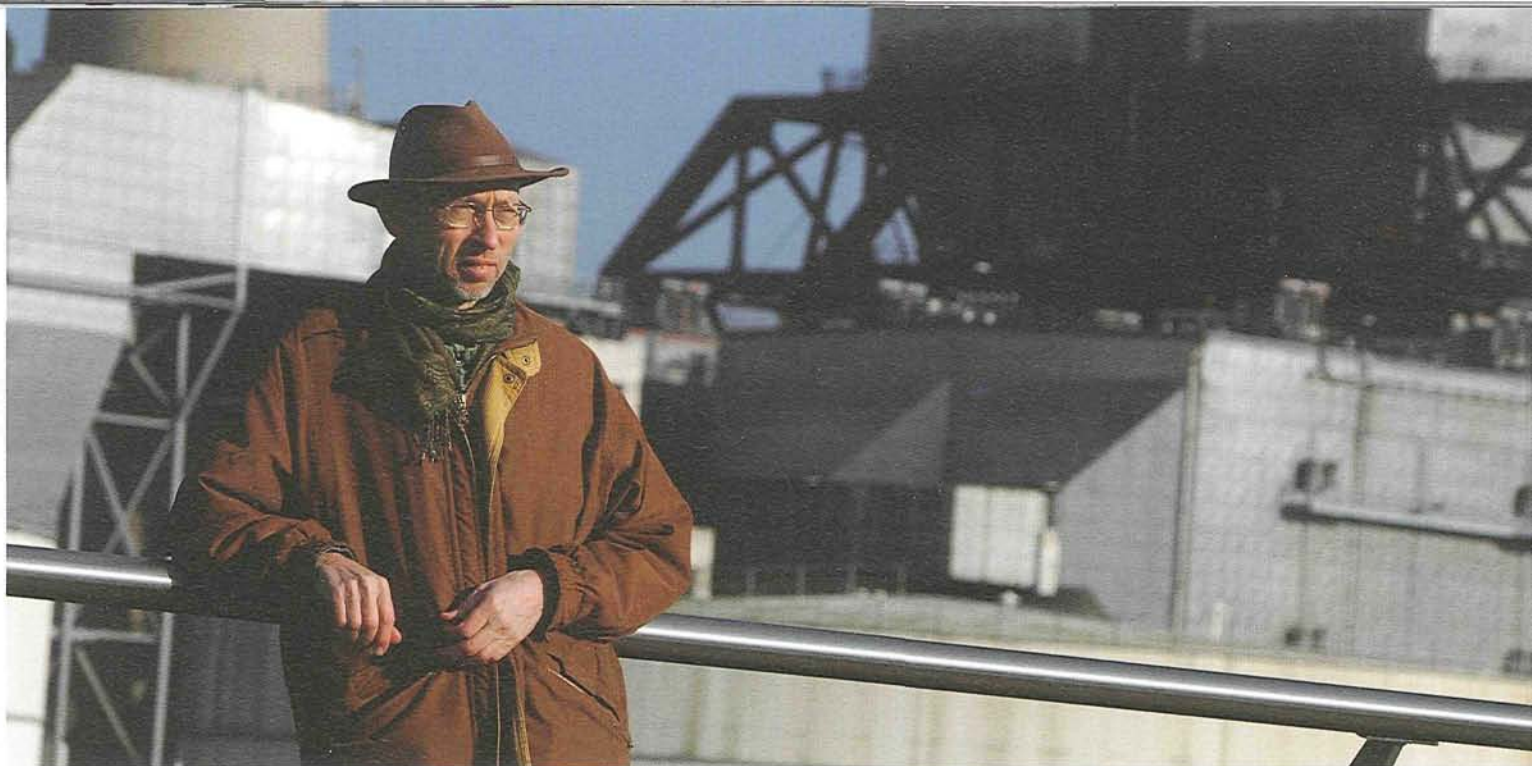
Zo nu en dan bijt Johan Vollenbroek van het Nijmeegse adviesbureau Mob (Mobilisation for the Environment) zich nog wel eens vast in een handhavingszaak. Zo probeert hij momenteel de provincie Gelderland aan het handhaven te krijgen bij de Beuningerse kippenhouderij Derks, een bedrijf met 100.000 kippen. „Omdat er eigenlijk luchtwassers op dat bedrijf zouden zitten, maar die zitten er nu niet”, motiveert hij. Met als gevolg een te hoge ammoniak- en stofemissie. Vollenbroek helpt daarom een van de omwonenden om het bedrijf weer op het rechte pad te krijgen. Daarmee heeft de provincie een geduchte partij. Vollenbroek zet zich al veertien jaar in voor strikte handhaving en vooral ook strikte milieuvergunningen en krijgt vaak gelijk. „De afgelopen tien

jaar zijn er wel zo'n drie tot vierhonderd dossiers door onze handen gegaan”, schat hij. Hij spreekt in eerste persoon meervoud, omdat ook andere medewerkers van zijn bureau de handhavings- en vergunningprocedures trekken. Maar het begint en het eindigt allemaal met Vollenbroek. Hij ontvangt de verslaggever in de achterkamer van zijn vooroorlogse woning aan een Nijmeegse singel. Achter in de tuin een hok met twee kippen, op het dak van de woning zonnepanelen. „Twaalf zijn het er. Daarmee komen we een heel eind.”

Zijn bemoeienis met milieuregels en de naleving daarvan begon in 1997, toen bleek dat de bewoners rond het industrieterrein Nijmegen-West/Weurt

Tekst en foto's: Harry Perree

Vollenbroek: „In de afgelopen tien jaar zijn er drie tot vierhonderd dossiers door mijn handen gegaan.”

.....
Vollenbroek oogst ook waardering bij handhavers.
.....

opvallend vaker kanker kregen. „Toen zijn we op grond van het BECO-rapport (naar uitstoot van bedrijven op dit industrieterrein, HP) gaan kijken: welke emissies van kankerverwekkende stoffen zijn daar en wat zou er aan te doen zijn? Ik schrok me te barsten van de kwaliteit van de vergunningverlening en de handhaving was ook soep. Wij wilden van de hoge vergunde en niet-vergunde emissies af. De papierfabriek loosde daar jaarlijks zesduizend kilo formaldehyde, dat is een verdacht kankerverwekkende stof. Dat was niet vergund.”

Het leidde tot een vliegende start. „We zijn begonnen met een actualisatieverzoek voor een stuk of dertig bedrijven, onder het motto: wil je goed handhaven, dan heb je een goede vergunning nodig. De vergunningen die er lagen waren nauwelijks handhaafbaar of de gemeente wilde er niet op handhaven.” Na Nijmegen richtte Vollenbroek zijn speren ook op andere Gelderse bedrijven. „Daarna werden we landelijk gevraagd en hebben we ook zelf initiatief genomen om te kijken hoe de IPPC-richtlijn in Nederland werd uitgevoerd.” Al gauw werd Vollenbroek vaste klant van de Raad van State (RvS), waar talloze rechtszaken hem heen voerden. „We verloren er af en toe wel eens eentje, maar de meeste wonnen we toch wel: Philips, de Nijmeegse IJzergieterij, de kolen-centrale van Elektrabel Nijmegen. De afgelopen vijf jaar hadden we gemiddeld toch wel steeds een stuk of dertig Raad-van-Stateprocedures lopen.”

Grootste emittenten

Vollenbroek neemt vooral grote bedrijven op de korrel. Daar valt immers de meeste milieuwinst te halen. Bij de VROM-inspectie heeft Mob een overzicht van de grootste emittenten opgevraagd en verder houdt het bureau bekendmakingen op provinciale websites bij. „Wij hebben een selectie gemaakt op basis van milieueffecten.” Afvalcentrales, energiecentrales en andere grote

emittenten blijven op de zeef liggen.

Mob komt onder andere in actie op het moment dat wordt gedoogd in strijd met de vergunning en dat tot fikse emissies leidt. Zoals pas, bij een grasdrogerij in Noord-Holland. Vollenbroek: „Al die grasdrogerijen zijn fijnstofkanonnen. Dat bedrijf had een vergunning om op gas te stoken en kreeg toen een gedoogbeschikking om op kolen over te gaan. Dat geeft een verslechtering van de milieusituatie. Dat ging de provincie op schrift gedogen. Die zei: eigenlijk is het niet vergunbaar, maar we vinden het niet eerlijk, want elders in het land staan ook drogerijen op kolen.” De provincie toonde zich ongevoelig voor de bezwaren van Vollenbroek, die daarom naar de RvS stapte.

Het is de omgekeerde wereld, meent Vollenbroek. „Gedogen loopt steeds verder uit de hand. Er wordt maar wat raak gedoogd. Tot nu toe is het uitgangspunt steeds geweest: er mag alleen gedoogd worden op schrift en als het vergunbaar is. Hier gaf de provincie zelf toe dat het niet vergunbaar is en toch ging ze gedogen. Dat was extra reden om naar de RvS te gaan, want anders is het hek van de dam. Dan kan iedere provincie of gemeente niet vergunbare zaken gedogen. De VROM-Inspectie was ook tegen, maar die had haar bezwaar te laat ingediend en was niet ontvankelijk.”

Wisselende kwaliteit

De kwaliteit van de handhaving in Nederland kenmerkt hij als 'heel wisselend.' Sommige provincies en gemeenten doen het heel goed en sommige doen het slecht. Dat grillige beeld wortelt volgens hem in de gebrekkige wettelijke borging. „Als je nu een verzoek tot handhaving indient bij het bevoegd gezag (BG), ben je voor 99 procent afhankelijk van de goede wil van het bevoegd gezag. Als het BG het nuttig vindt en wil gaan handhaven, kan het heel veel bereiken. Maar als het BG er geen zin in heeft ... De wetgeving is afgelopen jaren zo

afgebrokkeld dat je nauwelijks een poot hebt om op te staan. Dat is het grootste probleem. Vroeger moest er na verzoek tot handhaving binnen vier weken een besluit worden genomen. Dat is niet meer zo. Het kan zomaar een half jaar of nog langer uitgesteld worden."

Het weerhoudt hem er niet van om handhavingszaken te starten. Maar het rendement is laag, zegt hij. „Je moet er ontzettend veel moeite en tijd in stoppen om een handhavingsprocedure tot een goed einde te brengen. Je moet er op rekenen dat het twee, drie jaar n duren. Dat zou niet nodig moeten zijn."

Neem het voorbeeld van Shell in Rijnmond. „In 2007 heb ik het archief ingekeken bij DCMR en kwam ik een briefje tegen dat Shell de fakkelgas-compressors had uitgezet. Dan krijg je forse energieverstopping en extra SO₂-emissies. Nou was hun SO₂-norm verschrikkelijk ruim en dat was de aanleiding voor DCMR om te zeggen: dat is goed. Maar het was niet gepubliceerd. Toen heb ik dat aanhangig gemaakt bij de DCMR en gezegd: dat kun je niet zomaar onderhands gedogen. Je moet het in elk geval publiceren." Omdat DCMR voet bij stuk hield, belandde Vollenbroek bij de Awb-commissie (Algemene wet Bestuursrecht). „Die moet het BG adviseren of de afwijzing terecht is, maar daar zat niemand met voldoende technische kennis. "

Vooruitgang

Toch ziet hij ook vooruitgang, vooral bij vergunningverlening, waarop hij zich met name richt. „Voor de meeste IPPC-bedrijven is vanaf 2005 een enorme inhaalslag gemaakt. Ook naar aanleiding van onze acties. In de jaren 2003 tot 2008 hebben we alle kolencentrales aangepakt en er aan bijgedragen dat ze allemaal een DeNOx (installatie om NOx uit emissie te filteren) zouden bouwen. EOn kreeg toen een nieuwe vergunning voor de centrale in Moerdijk en hoefde geen DeNOx te bouwen, want de NOx-handel zou dat allemaal gaan regelen. EPZ, Amercentrale idem dito. Daar hebben we toen een stokje voor gestoken en bij de RvS en gezegd: die NOx-handel, dat zal allemaal best wel, maar die bedrijven moeten gewoon aan de best beschikbare technieken voldoen, conform de IPPC-richtlijn. Daar staat voor NOx een grens van 200 (mg/m³) in. De een na de andere vergunning werd bij de RvS vernietigd. EOn ging terug van 9.000 ton NOx-uitstoot per jaar naar 1.500 ton."

Ondanks zijn sandalen en zonnepanelen komt Vollenbroek niet als een milieu-zeloot over. Hij lijkt eerder geamuseerd dan kwaad over de fouten die hij

tegenkomt in vergunningverlening en handhaving. Op zakelijk-betrokken toon bespreekt hij de procedures die hij gevoerd heeft. En als hij zijn zaken niet via het BG kan regelen, dan doet hij het wel via de bedrijven. Die zien hun vergunningen onderuitgaan bij de RvS en kiezen eieren voor hun geld. „Nee, ik ben geen boze burger Ik heb sterk het gevoel dat het milieubeleid wordt uitgekleeft. We willen een tegenwicht bieden om te voorkomen dat Nederland qua milieu afzakt naar de achterhoede van de Europese Unie."

Hoewel hij voor zijn bemoeienis met de vergunningverlening en handhaving vergoedingen krijgt van Stichting Natuur en Milieu en Greenpeace, verdient hij zijn geld vooral met opdrachten van de Europese Commissie. Daarvoor reist hij regelmatig naar Oost-Europa en onlangs Turkije om te adviseren over vergunningverlening en handhaving op het gebied van IPPC-bedrijven. Zijn motivatie haalt hij uit zijn leefomgeving. „Vroeger draafde ik elke dag door de bossen. Nu nog drie keer per week. Ik zou de natuur rond Nijmegen niet kunnen missen. Ja, natuurlijk is dat een inspiratiebron. Als ik in Groesbeek zie dat ze een enorme kippenhal bij het bos bouwen, dan zeg ik: wat kunnen we doen om dat te voorkomen? Wij hebben in Nederland nog maar weinig natuur, maar wát we hebben, dat moeten we bewaren voor het nageslacht."

Met zijn hardnekkig vasthouden aan normen heeft hij bij menig ambtenaar ergernis opgeroepen. Toch valt het uiteindelijk wel mee, meent Vollenbroek. „Een afdelingshoofd schoot mij bij zijn afscheid aan, twee, drie jaar geleden. Hij zei: Johan, ik wil toch nog wat rechtzetten. Af en toe konden we je bloed wel drinken, maar achteraf hebben we er veel van geleerd. We zijn er een stuk beter uitgekomen. Dank je wel."

.....
Nadere inlichtingen:
Johan Vollenbroek
johan@mobilisation.nl
.....